

לתחתון ובלבד שלא יאנס

כלומר לא יתלה עצמו

לעיקרו ואינו מגיע לנופו [ועלתה בחיקו וקיימא לן]

כל היכא דממונא לקולא חולקין? אמ' אפרים

תלמידו דר' שמעון בן לקיש הלכה כר' שמעון

אמ' שבור מלכא הבו ליה אפריה פיר' איפריה

ברכה? ... סליק בבא מציעא פירוש

... רבינו חננאל גברא קדישא

... ויקרא זכרו לחיי העולם

הבא אמ'ן

ר"ח כאן לא פירש דבר על דברים העשויין להשאל ולהשכיר, ועיין לקמן בסמוך. ובשבועות מו ע"ב כתב ר"ח: ראוי לפרש השמועה על העיקר שהיא בנויה וראינו שהיא בנויה על מי שמעידין עליו עדים שלקח כלים מביתו של זה והטמינן תחת כנפיו ויצא ועתה טוען כי לקוחין הן בידי אינו נאמן בדברים העשויין להשאל ולהשכיר ובענין הזה דין ההוא דחבל סכינא דאשכבתא מחבריה (היינו כאן), וכן הא דרבא דאפיק וזוא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשויין להשאל ולהשכיר כל (אשבועה) [השמועה] כגון דאשהידו על אבוהון שהדי דהטמין כלים תחת כנפיו ויצא מביתו שלוה. דאי לא תימא הכי נמצאת דוחה כלל גדול בדין שהמוציא מחברו עליו הראיה ואי ליכא שהדי כי האי גוונא נשבע מי שהן אצלו לקוחין הן בידי ומיפטר. וכן אמר רבינו גאון. (והובא בראשונים שם). נמצא שר"ח מודה לרב האיי בדין זה.

אבל באור זרוע לבבא מציעא סי' שעב שהביא דברי הר"ף שפסק שאין צריך לטעון שהטמין תחת כנפיו, והר"ף הביא: ואע"ג דחזינן למקצת רבוות' דסביר' להו דהאי דשלח ר' חנינא בר אבין דברים העשויין להשאל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ורבא נמי דאפי' זוגא דסרבלא וסיפרא דאגדת' מיתמי בדבריי' העשויין להשאל ולהשכיר' במי שטענהו כלים תחת כנפיו הוא, מהא שמעתא שמעינן דלאו הכי הוא וכו'. וחלק על רב האי גאון וצ"ל שפי' דבנגול והטמין כליו תחת כנפיו מיירי.

והרב ר' ברוך מארץ יון וצ"ל כתב תשובתו בפ' כל הנשבעין וז"ל רב האי בן רב שרירא גאון וצ"ל וכו' ומעתיק את כל תשובת רב האיי. ואין זכר לזה באור זרוע לשבועות פרק כל הנשבעין, שפרסם

58. חולקין, עיין לעיל עמ' 190, 271 (חיקו).

59. בשיטה מקובצת מעתיק: הבו איפריא לר"ל, פירוש איפריא ברכה. והראב"ד שם הבו ליה אפריה לרשב"ל תנו לו שבחו כי יפה אמר ואפריה משום אפרים, (כלומר לשון נופל על לשון!). ובאור זרוע סי' שפד כתב: פר"ח וצ"ל אמר שבור מלכא הבו ליה אפריה לרשב"ל פי' ברכתו. מלשון בן פורת יוסף כלום יפרו וירבו נבונים וחכמים כמותו בישראל עכ"ל. ובערוך פי' לשון אחר (אחד) כפר"ח וצ"ל ולשון אחר פי' הבו ליה אפריה לרשב"ל פי' חזק בלשון רומי יישר כמו יישר חילו.

וז"ל הערוך ערך אפריא: פי' חזק בלשון פרסי יישר כחו. יישר חילו.

פי' אפריא (וצ"ל: אפריה) לר"ל ברכתו מלשון בן פורת יוסף כלום יפרו וירבו חכמים ונבונים בישראל כמותו.

ורב ברוך בר"ש הספרי, אגמאתי דף 162 ע"א פירש פירוש מפתיע: שהוא לגנאי ומפני שתלמידו אפרים (היינו לשון נע"ל!) אמר תנו לו האפר שלו לריש לקיש. יש אומרים לשון חן בלשון פרסי או יפרה וירבה. ספק אם הכל מלשון רב ברוך. ועל כל פנים דברי ר"ח שהובאו בראשונים שונים בלשונם מהלשון בקטע.

אהרן פרימאנן בספר היוכל 'תפארת ישראל לוי' עמ' 28, שם הביא את עשרת השערים של הרי"ף ובתוכם אף דברי רב האי שחלק עליהם הרי"ף.

באור זרוע ממשיך בסוף הסימן הנ"ל: ופר"ח זצ"ל פסק כרבי' יצחק אלפס זצ"ל (שחלק על רב האי!) וגם כתב שרבינו האי גאון זצ"ל חזר בו. וזה לשונו שפי' שילהי פירקין דהמקבל. פירש מר(י) רב האי גאון זצ"ל בתשובותיו כי הא דר' חנינא בר אבין דיש עדים שמשכנו ואינם (כלומר: והינם) יודעי' מה מישכנו ועתה טוען לקוח הן בידי והלה טוען כי שאלין או שכורין הן שאינו נאמן מי שהן בידו וטוען כי לקוחין הן בידו ועל זה דן רבא ואפיק מיתמי וחזר בו דאמר כי אע"פ שאין עדים שמשכנו כל דברים הידועים שהיו לראובן ועתה נמצאו ביד שמעון או ביד יורשיו אחריו וטוענין לקוחין הן בידנו אינן נאמנין אלא מוציאין אותן מידן ומחזירין אותן לראובן וכן עשה רבא והוציא מן היתומים וכן הדין. ומקשי' ורבא לית ליה האי סברא והא איהו אפי' זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי פי' רב יהודאי גאון זצ"ל בלא שבועה משום דאינון דברים העשויין להשאל ואמר כיון דאילו הוה אבוהון קיים וטעין שקיתים ממנו אינו נאמן גם יורשיו שטוענין שמא מורישם קנאן אין בטענותם ממש. קשיא דרבא אדרבא ופרקי' האי סכינא לא עבידי לאושלי ולאוגרי משום דמיפגמא ומיפסלא ומשום הכי לא מישאלי לה אינשי והילכתא כרבא ותיירציה. עכ"ל (הרי רבי' יצחק אלפסי זצ"ל ורב האי גאון זצ"ל ופר"ח זצ"ל ורב יהודאי גאון זצ"ל כולו סבירא להו דכל הדברים הידועים שהיו של ראובן והם דברים העשויין להשאל ולהשכיר ונמצאו ביד שמעון או ביד יורשיו אחריו והם טוענין שלקוחין הן בידם אינן נאמנין אלא מוציאין אותם מידם ואפי' בלא שבועה. והאריך עוד באור זרוע בעניין, עיין שם). וכל העניין ודברי רב יהודאי גאון אינם לפנינו בר"ח, שכל העניין נחקר בקטע שלפנינו.

בהלכות גדולות מהדורת ר"ש טרויב ליתא דברי רב יהודאי בבא מציעא, דף צט ע"א, ולא בה"ג אספמיא עמ' 400. וישנם בהלכות שבועה דף קיז סוף ע"ד, וליתא בהג"א א עמ' 433 (אלא ששם נשתבשו הדברים, וע"ש הערה קה).

בה"ג ירושלים בבא מציעא ח"ב עמ' 433 ליתא בלא שבועה אלא בכ"י אחד, אבל בשבועות, ח"ג עמ' 86 ישנו.

נחזור לעיקרנו, נראה לכאורה שנוסחאות נוסחאות הן בפירוש ר"ח וחסר לפנינו הרבה. ועיין עוד בפר"ח לב"ב נב ע"א, אגמאתי דף 219 ע"א.

פירוש קדמון לב"מ ובתוכו פר"ח

הדפים המתפרסמים כאן, ראשיתם וסופם נרפסו כבר, תחילתם על ידי לוי' ב'גנזי קדם' ספר חמישי עמ' 129 ובראש הקטע, שנרפס על פי כתב יד קיימברידג', רשום: נתחיל לכתוב פירוש מבבא מציעא לרבינו ברוך.

אין צורך להאריך לסתור את השערתו של לוי' שר"ב זה הוא ר"ב ב"ר יצחק בעל ס' התרומה, כי בקטע השני שהדפיס ב'גנזי קדם' שם עמ' 131 ואילך אנו רואים שהמחבר או המלקט נהג לכתוב את פירוש רבנו חננאל ולהוסיף עליהם את דברי רב ברוך, בפתיחה: תחילה מעתיק את דברי ר"ח לב"מ דף ג ואילך ושם עמ' 133: עד כאן דברי רבינו חננאל זק"ל ומהנה דברי רבנו ברוך הרב הגדול בירבי יצחק הרב המובהק (וכבר התוארים מראים שלא מאריך אשכנו וצרפת הגיעו).

ותחילת הקטע הראשון ומסתבר לי טעמא וכו' עד 130. נמצא בקטע השני אחרי דברי ר"ח. ובוה נגמר הפירוש וממשיך: ומהנה דברי... עיין לקמן.

יוצא שהקטע השני הוא צירוף של דברי ר"ח ושל רבנו ברוך. ור"נ אפשטיין במאמרו הגדול על רב ברוך מחלב מצא עוד שני קטעים מן הפירוש הזה בין קטעי הגניזה שבאוקספורד, ושניהם משלימים זה את זה. קטעים אלה הם מן הפירוש לב"מ דף ז ע"א-טו ע"א. ואף כאן אנו רואים אותו סדר: הוא מביא פירוש לתלמוד שדומה בהרבה, גם בסגנון גם בתוכן לפירוש ר"ח שבדפוס. ואעפ"כ יש בו כמה דברים שונים מפ"י ר"ח וכמה פירושים נוספים, ולשון פירושנו יש שהוא שוה לגמרי ללשון ר"ח שהביא הרמב"ן בחידושו, ויש שהוא שונה ממנו וינראה איפוא שפירושנו השתמש בהעתקה של פירוש ר"ח הדומה לזו של הרמב"ן" (לשון הרי"ן אפשטיין, עכשיו בספר 'מחקרים בספרות התלמוד ובלשונות שמיות' חלק שני עמ' 720 ואילך. (את ייחוסו של המפרש שהוא רב ברוך מארץ יון — תיקן ר"נ אפשטיין במאמר שנדפס שם עמ' 738).

ומצאתי בין קטעי הגניזה שבספריית הסמינר בניו יורק כמה דפים מן הפירוש הזה והם המשך ישר לקטע לוין עמ' 134: 'ומהנה דברי' (לוין), וכ"י ניו יורק ממשיך: רבינו חננאל! ואף כאן אנו מוצאים את רובי תורתו של ר"ח, אלא שנשמטו ממנו דברים, ואמרתי לאסוף את כל מה שהגיע אלינו לפי שעה מן הפירוש הזה, משום שהוא חשוב אף להתפשטות פירוש רבינו חננאל לב"מ ולנוסח שלו.

וסדר הדפים כשאנו מצרפים כ"י ניו יורק וכתב יד קיימברידג' הוא כך: שני הדפים של כ"י ניו יורק, ואחריהם כ"י קיימברידג', גנוז קדם עמ' 131-134, ואחריהם דפי ניו יורק פירוש לדף רז ע"א. עד סוף כל הקטע כולו, ואחריהם — כתבי יד אוקספורד שפרסם אפשטיין וחסר ביניהם דף אחד, נמצא שיש לנו פירוש על הדפים ב"טו של פרק א של בבא מציעא.

ואנו רואים שעדיין חסרים דפים כדי לחבר בין הקטע שלי ובין הקטע של אפשטיין. ואף חסרה ההתחלה של פירוש ר"ח לבבא מציעא, ואין צריך לומר שעדיין אנו מצפים לגילויים כדי להמשיך את קטעי אפשטיין.

מלשון הקטעים משמע לכאורה שמלקט ליקט את הפירוש ומציין היכן הם דברי ר"ח והיכן דברי רב ברוך. על פי זה אפשר להעלות השערה שלומד אחד בירר לו את שני הפירושים וצירפם יחד ומובן על פי זה מה טעם קרא בשם המחבר על כל קטע וקטע. ואולי ימים יגידו. אני מסדר את הדפים כפי סדרם: שני דפים של הקטע החדש ולאחר מיכן את קטעי לוין ולאחריהם את ההמשך של הקטע שלי.

ודבר אחד על המלקט: יש שהוא משמיט חלק מדברי רב חננאל ובמקומו הוא מביא מן פירוש רב ברוך, ויש שהוא מפסיק באמצע פירוש ר"ח ומביא דברי רב ברוך ואחר כך ממשיך דברי ר"ח. אולם מה שנראה לכאורה שפירוש רב ברוך לבבא מציעא שנזכר ברשימות ספרים, 'קרית ספר' שנה יח עמ' 281 הכוונה לפירוש בבא מציעא זה — עדיין אינו ברור. כי באמת הפירוש הזה אינו פירוש אלא העתקת דברי רבנו חננאל וביאורים קצרים לעניינות של המסכת. כל שכן לפי הקטע הראשון של לוין, שמכיל דברי רב ברוך בלבד — ודאי שאין להשתמש בו ללימוד התלמוד אלא להסתייע בו בעניינות מועטים בלבד.

ועוד אנו רואים, שבין בקטע לוין ובין בקטע אפשטיין מוכנסים דברי רב ברוך בתוך דברי ר"ח, והוא ממשיך לאחר מיכן בדברי ר"ח, ויש שהוא מביא קושי שהעמיד עליו ר"ח, ואינו מביא את תירוצו אלא של רב ברוך!

בנוגע לפירוש ר"ח שבקטעים יש לומר שבכמה מקומות אין הנוסח דומה לנוסח ר"ח שבדפוסים, וקרוב הוא כאן וכאן למוכאות אצל הראשונים, ומכל מקום יש כמה תיקוני לשון קלים שאפשר לתקן על פי כתב יד זה בר"ח הנדפס. לצד שני אנו מוצאים השמטה גדולה מן פירוש ר"ח שנשמטה כאן (באמצע העמוד!) וכנראה שלפני המעתיק היה טופס לקוי ולא הרגיש בלקותו. עיין הערות. והעירותי מעט על מה שנחרך הוא להעיר.

את כתב היד איני מסדר לפי צורתם בשורות קצרות אלא בשורות מלאות ומציין בקו סוף כל שורה.

והרי גופם של הדברים.

כתב יד אדלר סי' 1491, בסמינר בניו יורק, קטלוג אדלר עמ' 22. ורשום עליו פירוש ר"ח לבבא מציעא. לרין קרא את כתב היד ורשם בגליונו את המקומות של דברי ר"ח.

דף 1, על לימא מתניתין דלא כבן ננס, דף ב ע"ב: [דברי בן ננס הן]

בשבועות בפרק כל הנשבעין שבתורה וכולי' וחנווני' על פינקסו. ודחינן אפילו תימא בן ננס איכא/ למימר דילמא תרוריהו כחדא אגביהוא והוא/ הדין בקנייתה שניהם כאחד משכוא ושניהם/ כאחד אגביהוא וקנאוה ואין ביניהן שבועת/ שוא. תוב אמרינן לימא מתניתין דלא כסומכוס/ דאמ' ממון המוטל בספק חולקין בלא שבועה/ דתנן שור שנגח את הפרה ונמצא עוברת/ בצידה וכולי'. ואמרינן בגמרא אמ' רב יהודה/ אמ' שמואל זו דברי סומכוס. אבל חכמים אומ' זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו/ הראיה. תניא נמי הכי שור שנגח הפרה/ ונמצא עוברת בצידה ואין ידוע אם עד/ שלא נגחה ילדה ואם משנגחה ילדה משלם/ חצי נזק לפרה ורביע נזק לדבר סומכוס/ וחכמים אומרינן המוציא מחבירו עליו הראיה/. תניא נמי הכי. ואמרינן ואלא מאי מתניתין/ אינה כסומכוס אלא כרבנן אמאי נשבעין/ והא המוציא מחבירו עליו הראיה. ופרקינן/ היכא דתפיס חד ואידך טעין עליה ואמרי/ רבנן המוציא מחבירו עליו הראיה. הכא/ תרוריהו תפסי לה אמרי חולקין בשבועה אלא

(ע"ב)

אי אמרת סומכוס השתא ומה התם דלא תפסי/ תרוריהו וכולי'. דברי רבה בר רב הונא דאמ' אין אמ' סומכוס אפילו בריא ובריא, בהמחליף/ פרה בחמור בפרק השואל את הפרה ודברי/ ר' חייא בר אבא דאמ' אין אמ' סומכוס אפילו/ בריא ובריא כרבה בר רב הונא בסוף פרק המניח את הכר. ואסיקנה לשמעתינן אפילו/ תימא סומכוס שבועה זו תקנת חכמים היא. סוגיא דשמעתא בגמרא דשור שנגח את/ הפרה כסומכוס. תוב אמרינן מתניתין דלא/ כר' יוסי דאמ' בפרק המפקיד אם כן מה/ הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבוא/ אליהו ויאמר למי הם. ושנינן אפילו תימא/ ר' יוסי התם וודאי איכא רמאי אבל הכא דילמא/ תרוריהו בהדי הדדי אגבהוהא וכולי'. ואקשינן/ תוב לר' יוסי ולרבנן והא דתנן לגבי חנווני על/ פינקסו שחנווני אומר נתתי והפועל אומר לא/ לקחתי ושנינו שניהן נשבעין ונוטלין מבעל/ הבית. והא הכא דוודאי איכא רמאי ולא/ אמרינן הכל יהא מונח עד שיבא אליהו ודחינן התם היינו טעמא משום דיכול פועל למימר/ לבעל הבית אנא לך עבדי עיבדתא הב/ לי אגראי מאי אית לי גבי חנווי חנווני נמי/

(2 ע"א)

אומר לבעל הבית אנא שליחותך עבדי וכולי', אלא מחזורתא כדשנינן מעיקרא. התם וודאי איכא/ רמאי אבל הכא אימור תרוריהו בהדי הדדי/ אגביהו. תני ר' חייא מנה לי בידך והלה אומ'/ אין לך בידי כלום ועדים מעידין שיש לו חמשים/ נותן לו חמשים ונשבע לו על השאר שלא תהא/ הודאת פיו גדולה מהעדת עדים מקל וחומר/ ותנא תנא. פירוש התנא שנתא. כלומר שנינו במשנתנו

כשמעתיא דר' חייא דתנן/ שנים או חזין בטלית וכול'. שלא תהא הודאת/ פיו גדולה וכול' אמר' תורה מקצת הטענה ישבע/ שני' אשר יאמר כי הוא זה שאתה טוענני זה/ בלבד יש לך אצלי זה בלבד שנמצא מודה במקצת/ הילכך ישבע הנה בהודאת פיו במקצת שהוא/ הלה [קלה] חייב שבועה. העדת עדים שהיא חמורה/ ממנה לא כל שכן שיהא חייב והיאך זו חמורה/ מוז דהא אף על פי שהודאת פיו מחייבתו ממון/ דקיימא לן הודאת פיו בהודאת הודאת בעל דין/ כמאה עדים דמי אינה מחייבתו קנס דקיימא לן/ מודה בקנס פטור הודאתו במקצת הטענה/ מחייבתו שבועה. העדת עדים שמחייבתו/ שבועה במקצת. ופרכינן מה לפיו שכן מחייבו/ קרבן שני' והיה כי יאשם לאחת מאלה והביא/

(ע"ב)

את אשמו לי"י. תאמר בעדים שאם יעידו עליו/ שחטא אין מחייבין אותו קרבן למה שאם ירצה/ לומר מויד הייתי ואין קרבן למויד ואם יודה/ להם כי שוגג הייתי בהודאתו מתחייב ולא בעדות/ העדים. ודחינן הא לא קשיא ר' חייא כר' מאיר/ סבירא ליה. כולמ' כעדים מחייבין אותו קרבן/ בכריתות פרק ארבעה מחוסרי כפרה אמרו לו/ שנים אכלת חלב והלה אומר לא אכלתי ר' מאיר/ מחייב אמ' ר' מאיר אם הביאוהו שנים לידי/ מיתה חמורה לא יביאוהו לידי קרבן הקל/ אמרו לו מה אם ירצה לומר מויד הייתי./ וחזר לפרך פירכא אחריתי מה לפיו שכן/ אינו בהכחשה והזמה, כלומר אם יודה שלויתי/ מפלוני מנה ביום פלוני במקום פלוני ויבואו/ עדים ויעידו כי שם היינו עמך ביום זה באותו/ המקום שאמרת ולא לויתא אתה ממנו כלום/ אחר הוא שלוה ממנו או אם יאמרו לו אותו/ היום הייתה עמנו במקום פלוני רחוק מזה/ המקום יתיר ממהלך יום והוא מכחישם/ דכל כי גזונא אמרין דהודאת בעל דין/ כמאה עדים ואין העדים יכולין להכחישו לא/ להזימו ולפי כך כשמודה במקצת הטענה/

עד כאן דף 2 ע"ב ומכאן ואילך המשכו הישר קטע קיימברידג', לוי' גנזי קדם' ספר חמישי עמ'

:131

חייב⁶⁰ תאמר בעדים שישנן בהכחשה והזמה/ נמצא כח העדים פחות מהודאת פיו⁶¹ ונדחה זה הקל/ וחומר. וחזרנו לפרך דרך אחרת ומה עד אחד שאין מחייבו ממון מחייבו שבועה שני' לא יקום עד/ אחד באיש לכל עון וגו'. ודרשינן ליה לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא/ לשבועה, עדים שמחייבין אותו שבועה. ודחינן/ מה לעד אחד שכן על מה (שמה) מעיד הוא נשבע/ כול'. אלא תיתי מגילגול שבועה דעד אחד/ ונדחה גם זה. ואתינן לרבוויי מפיו ועד אחד/ ואמרין הכי ומה פיו שאין מחייבין (ין) קנס מחייבו/ שבועה עדים שמחייבין אתו קנס לא כל שכן/ ופרכינן מה לפיו שכן אינו בהכחשה והזמה/ כמו שפירשנו למעלה. עד אחד יוכיח שישנו/ בהכחשה ומחייבו שבועה. מה לעד אחד/ שכן על מה שמעיד הוא נשבע תאמר/ בעדים שעל מה שכפר הוא נשבע. פיו יוכיח/ שמשלם מה שהורה ונשבע על מה שכפר וכול' ופרכינן מה להצד השווה שבהן שהן/ לא הוחזק כפרן⁶² שנא' לא יקום עד אחד באיש/ וגומ'. וכן אם כפר וחזר

60. ראשיתה וכולה ב"ר"ח ג' סע"ב.

61. [כך בחיוב שבועה כח העדים פחות הוא מהודאת פיו] — ר"ח.

62. [עדים שמחייבין אותו ממון אינו דין שיחייבוהו] — ר"ח.

63. שכן (פי' ר"ח).

64. [פי' אם כפר הלוה והעיד עליו עד אחד לא הוחזק כפרן] — ר"ח.

והודה לא הוחזק/ כפרן כדרכא דאמ' רבא אדם קרוב אצל/ עצמו ואין אדם קרוב אצל אחרים⁶⁵ ואין אדם/

(א' ע"ב)

משים את עצמו רשע. תאמר בעדים שאם/ באו והעידו עליי שהוחזק כפרן ונפסל, ואנן/ דחינן לה הכי וכי [מין] שכפר במלוה נפסל והא/ אמ' רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות. והא/ דר' חייא מלוה היא. ונדרחית זו הפירכא. וחזרנו/ לפרך פירכא אחריתי מה להצד השווה שבהן/ שכך אינו בתורת הזמה פיו אמרינן⁶⁶ למעלה/ עד אחד אינו בתורת הזמה שהתורה אמרה/ ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו וכיון/ שאין עדות עד אחד אלא לשבועה ואי אפשר/ להשביע העד זו השבועה נדרחית תורת הזמה/ מעליו שאין אתה יכול לקיים ועשיתם לו כאשר/ זמם לעשות לאחיו וכדתנן מעידין אנו באיש פלוני/ שהוא בן גרושה ובן חלוצה אין אומרין נעשה זה/ בן גרושה כול' ולעולם אין תורת הזמה/ עליו אלא בשנים ועד שיוזמו שניהם/ בוא וראה כיון דאמ' רב עד זומם משלם לפי/ חלקו אקשינן עליה והתניא אין משלמין ממון/ עד שיוזמו שניהן ותריצנה להא דרב באומר/ הועדנו והוזמנו בבית דין של פלוני ונתחייבנו/ ממון כי האי גוונא משלם אבל כשיוזם עד/ אחד אין שם תשלומין ותנן נמי ר' שמעון/ אומ' מה שנים אין נהרגין עד שיוזמו שניהם/ אף שלשה אין נהרגין עד שיוזמו שניהם⁶⁷/

(ב ע"א)

(אף שלשה אין נהרגין עד שיוזמו שניהן). ופרקינן/ דילמא ר' חייא תורת הזמה לא פריך. עד/ כאן דברי רבינו חננאל זק"ל. ומהנה דברי רבנו ברוך הרב הגדול בירבי יצחק הרב המוכהק. ומסתבר⁶⁸/ טעמא מאי אינה פירכא. דמה הצד באע"ל/ למיהו אתרווייהו כחדא אעד אחד ואפיו ועד/ אחד איתיה בתחלת הזמה דהא איתיה בהכחשה/ כדאמרין עד אחד יוכיח שישנו בהכחשה והיא/ תחילת הזמה כדאמרין במרובה⁶⁹ על ההיא מתניתין/ גנב על פי שנים אמ' רבה עדים שהוכחו ולבסוף/ הוזמו נהרגין הכחשה תחילת הזמה ובסוף הילכתא/ אמרין בפלוגתא עדים שהוכחו ולבסוף/ הוזמו ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמ' נהרגין וחד אמ' אין נהרגין/ וכול'. וקמא ליה ר' יוחנן כרבה דהכחשה תחילת/ הזמה היא. ודאמרין אין תרווייהו בתורת הזמה/ משום סוף הזמה קאמ'. ור' חייא סבר כיון דעד/ אחד איתיה בתחלת הזמה דהא הכחשה לאו/ פירכא היא דהא ליתה לפרכא אתרווייהו כחדא/ ובסוטה נמי אמרין כי האי גוונא בפרק כשם/ שהמים בודקים אותה בו ביום דרש ר' עקיבא/ וכל כלי חרש וכול'. ואמרין בגמרא וכי מאחר/ דשאין לו למה טמא. אמ' רב יהודה אמ' רב מדין/

(ע"ב בכ"י)

קל וחומר אתי וגמרין לה ממה הצד השווה שבהן/. ופרכינן מה להצד השווה שבהן שכן יש בהם/ צד חמור כלי חרש מטמא מאוירו טבול יום/ ושרץ במינו אב הטומאה. ורבן יוחנן בן זכאי/ צד חמור לא פריך. פירוש כדאמרין דלאו פירכא השווה בכל מה הצד הוא דחומרא דאית/ בהאי ליכא בהאי ודאית בהאי ליכא בהאי/ דאי הוה ליה חומרא שווה בכל הוה פרכינן/ ליה דהא לעניין

65. ואין אדם קרוב אצל אחרים (ר"ח חסד).

66. כדאמרן (ר"ח).

67. שלשתן (ר"ח).

68. ומסתבר לי.

69. ב"ק עג ע"א.

אגמורי ממה הצד גמרין מדרך/ שהוא שוה בתרווייהו כדאמרין מה הצד/ השוה שבהן שמוותין בחולין ופוסלין בתרומה/ כל שכן שיני שפוסל בחולין דפוסל בתרומה/ הכא נמי הצד השווה שבהן שעל ידי טענה/ וכפירה הן באין ונשבע. אף אני מביא עדים/ שעל ידי טענה וכפירה הן באין ונשבע. וגם/ במסכת קידושין אמרין בתחלתו. אמ' רב' הונא חופה קונה מקל וחומר וגמר לה ממה/ הצד. ופרכין למה הצד מדרך ששווה בכל דאמרין/ מה להצד השווה שבהן שכן ישנן בעל כורחיה/ וכן נמי אקשינן מה להצד השווה שבהן שכן/ הנאתן מרובה ולא קאמ' דלא פירכא היא שמע/ מינה דכל פירכא דלא שווה בכל לאו פירכא/ היא. ובפרק כל הבשר בחולין אית למה/ הצד דרכים עוד. ומהנה דברי/

המשכו הישר בכ"י אדלר 1491 קטלוג עמ' 2 22 ורשום עליו ר"ח בגמ'.

רבינו חננאל זק"ל ואתינן לאוקמיה/ לר' חייא כמתניתין ולא דמיא כמתניתין כי היכי/ דאנן סהדי ליה דכל מאי דתפיס האי בטלית דידיה/ הוא הם הכי אנן סהדי לאידך. ותוב מתניתין/ במאי דמשהדי סהדי דהוא דיליה עליה נשבע/ ותופש. לאפוקי דר' חייא דעל מה שכופר הוא/ נשבע. אלא אי איתמר ותנא תונא לא שנהא/ אלא אאידך דר' חייא דאמ' מנה לי בידך והלה/ אומר אין לך בידי אלא חמשים והי לך חייב מאי/ טעמא אפעל גב דאמ' הי לך כיון דעדיין לא/ נתן מודה במקצת טענה הוא. ותנא תונא שנים/ או חזין בטלית וקתני ישבע. והא אנן שהדי/ דמאי דתפיס הילך הוא וקתני ישבע. שמע/ מינה דאפילו אמ' ליה הילך מודה מקצת טענה/ הוא וחייב. ורב ששת אמ' הי לך פטור. דכיון/ דאמ' ליה הי לך כמאן דפרע ליה דמי והשאר הא/ לא מורי ליה ולא מידי. הילכך לאו מודה מקצת/ טענה הוא ומתניתין תקנת חכמים היא וכדר'/ יוחנן. מיתבי סילעין דינרין וכול'. פירוש/ שטר שכתוב בו סתם פלוני חייב לפלוני סילעין/ או דינרין. מלוה אר' חמש סלעים חייב אתה ליתן/ לי ולווה אומר שלש. ר' שמעון בן אלעזר אומר/ הואיל והודה במקצת הטענה ישבע. ודייקין/

(ע"ב)

טעמא דהודה בשלש הא הודה בשנים פטור/ מאי טעמא דשטר כיון דמודה בשטר/ כי הי לך דאמי דקיימא לן מלווה בשטר תורתו/ כקרקע וכי הי לך דאמי ודייקין דבשתיים [פטור]/ קשיא דר' יוחנן לר' חייא. ופריך לא. ואפילו/ בשתים חייב והאי דקתני שלש לאפוקי מר' עקיבא דאמ' הודאתו בשלישי משיב אבידה/ הוי מיגו דאי בעי לומר תרתי כדכת' בשטר/ סילעין ואומר שלש משיב אבידה הוא ופטור/ משבועה. ואקשינן אי הכי דר' שמעון אפילו/ בשתים מיחייב והוא הדין לשלש אף זה/ חייב לישבע היה לו לומר. ופרקין לעולם/ שתיים פטור ושאני הכא משום דמסייע ליה/ שטר דכת' ביה סילעין שתיים הן. אינמי משום/ דהוי שטר שיעבוד קרקעות פירוש נמצא/ המלוה טוענו חמש סלעים ועידי השטר מעדיין/ שחייב לו סילעין לא פחות משתים לדברי ר' חייא/ דאמ' מנה לי בידך והלה אומר אין לך ביד/ כלום ועידים מעידים אותו חמשים נותן לו/ ונשבע על השאר. וכל שכן כשמודה לו/ במקצת היה מן הדין לחייבו שבועה גם כשמודה/ בשתים. ואמ' לך ר' חייא כי קאמינא במלווה/ על פה אבל במלווה בשטר דשיעבודיה על/ הקרקע כאילו קרקע בחמש סילעין הוא דטעין/

(4 ע"א)

ומודה לו במקצת מן הקרקע ובשאר כופר בו/ ותנן אין נשבעין על הקרקע וכשם שאם יטעון עליו/

שדה זו שבידך שלי היא והלה כופר בה אין חייב/ שבועה עליה כך הטוען על חבריו בשעבוד/ קרקע והלה כופר בו אין חייב שבועה על/ כפירותו ור' שמעון סבר האי דטעין עליה בחמש/ סילעין תרתי מינייהו בשטר ותלת מינייהו על פה/ כפר בתלת פטור כדתנן מנה לי בידך אין לך/ בידי כלום פטור הודה אחת מהן פטור הודה אחת/ מן השלש חייב ומותבין תוב מדברי ר' חייא/ קמיתא כלומר אילו יתברר לי הילכתא כר' חייא/ בהא הייתי דן אותו לשלם השנים שאכל וכיון שהוא גולן/ ישבע כנגדו ויטול. ומקשינן לר' זירא אפילו הכי/ אי ליתה לר' זירא חייא חייביה. מדרתן מנה לי/ בידך והלה אומר אין לך בידי פטור ואמ' רב/ נחמן ומשביעין אותו שבועת היסט מדרבנן/ ודחינן דרב נחמן תקנתא היא מדרבנן ותקנתא/ לתקנתא לא עבדינן... שמע מינה דאפילו היכא/ דליכא דררא דממונא בינייהו כגון היה לך בידי ופרעתך מחייב רב נחמן שבועת היסט. הא דאמ' יהודה סתם רועה פסול ברועה/ בהמות שלו משום דמרעה אותן בשדות אחרות/ של בני אדם אבל רועה בהמות אחרים לא/ חזקה אין אדם חוטא לא לו. ואף על גב דאמ' ר'/

(ע"ב)

זירא אי איתה לדר' חייא קמיתא לית לן למימר/ דדחייה לגמרי דהא אשכחן כי האי גוונא בתחילת פרק המדיר את אשתו שאמרו אם/ איתא לדרב הונא אמ' רב יכולה/ אשה שתאמר לבעלה איני ניוזנת ואיני עושה/ וכול'. שמעינן מינה שמראין הדברים שדחאה/ וכבר מצינו בפרק שני דיני גזילות והילכתא/ כר' הונא אמ' רב דאמ' יכולה שתאמר לבעלה/ איני ניוזנת ואיני עושה שמעינן מינה דכ' האי גוונא אינה נדחית. הילכך [הלכתא] כר' חייא בהך/ קמיתא. זה ישבע שאין לו בה/ פחות מחצייה כול'. אוקימנא באומר שבועה/ כולה שבועה שיש לי בה ואין לי בה פחות/ מחצייה. אמ' רב יוחנן שבועה זו תקנת חכמים היא שלא יהא כל אדם תופס בטלית חבריו/ ואומר שלי היא. ואסיקנא לא אמרינן מיגו/ דחשיד אממונא חשיד אשבעתא. והא דאמ' הכופר בפקדון פסול לעדות שנינו בדאיכא סהדי דהיא שעתא דכפר בה בבית דין הוה נקיט/ לה והוה ידע דהוה ברשותיה. הא דאמ' רב/ משביעין אותו שבועה שאינה ברשותו/ בתחילת פרק המפקיד. והא דאמ' ר' נחמן/ שלש שבועות משביעין אותו. בפרק הגזול/ קמא. ואסיקנא פרשי אינשי מספק שבועה/ ולא פרשי מספק ממונא טעמא ממונה.

(כאן גומר כתב יד זה וחבל על דאבדין. והמשכו הוא בשני כתבי יד אוקספורד שפרסם אפשטיין. ומתחיל בדברי ר"ח על דף ז. וחסר בין הקטע שלנו ובין קטע אפשטיין דפים. וכל הקטעים של לרין ושלי ושל אפשטיין מן כתב סופר אחד. אלא שהקטעים נתפורו כרגיל בכתבי הגניזה.)

(כ"י אוקספורד 46 MS. Heb. d.)

(96 ע"א)

אדוקינ' בשטר זה אומר שלי הוא וזה אומר שלי הוא/ והוא מקיים דברי הכל חולקין ולאוי שחולקין השטר/ וחוככין אותו כי זה הפסד הוא אלא דמי השטר/ חולקין. ופשטינה מיהא דתנן היו שנים רוכבים על/ גבי בהמה או אחד רוכב ואחד מנהיג וכול' עד ויחלוקו/. הכי נמי דפליגי לה

70. כ"מ ז ע"א. ההערות הן של אפשטיין.

71. ר"ח שם ע"ב כל הענין עד שורה 25, ומובא בחידושי הרמב"ן כאן בשם ר"ח בלשונו ממש.

ממש בשלמא בהמה טהורה חזי'א/ לבישרה אלא טמאה אפסדוה. אלא לידמי. ועלתה/ שבועה/ בכי האי סברא. ואם היו שנים אדוקים/ בשטר זה בתורף וזה בטופס. בשלמא שם המלוה/ והלוה וסכום המעות יתכן לעמוד בהם עכשיו. ואין/ צריך השטר ואפילו נקרע או אבד מאחר שעמדו בו/ אין חוששין לשטר שניהן חולקין את הדמים. אבל/ הזמן שרוצה להיות בידו לטורף ממשעבדי שמין כמה/ שווי' זה השטר בלא זמן (וכמה) שכתוב בו וכמה/ שווה אם יש בו זה הזמן כדי לטורף ממשעבדי ומה/ שעולה בזה השומא יש לו למי שבירו התורף יתור' / על מי שבירו (הטורף) הטופס. ולא חלקו ר' אלעזר/ ור' יוחנן אלא בזמן שתורף באמצע אבל בזמן שהתורף/ ביד זה וטופס ביד זה לא חלקו. והדין כאשר פירשנו/ לדבריהם הכל. מיהא שמעינן דכל דבר שאם יחלק יפסיד/ שמין אותו בדמים וחולקין הדמים כרתנן בפרק/ השותפין אין חולקין את החצר עד שיהא בה כדי/ לזה וכדי לזה וכול'. ואמרין בגמרא תא שמע זה/ הכלל כל שאילו נחלק' ושמו עליו חולקין ואם לאו מעלין/ אותו בדמים. תשלום הברייתא ר' יוסי או' הרי' הוא בחזקתו. ואקשינן' ולא חייש ר' יוסי לפירעון/

(96 ע"ב)

והתניא מצא כתובת אשה בשוק בזמן שהבעל מודה/ יחזיר לאשה אין הבעל מודה לא יחזיר לא לזה ולא/ לזה. ר' יוסי אומ' עודה תחת בעלה יחזיר לאשה/ נתאלמנה או נתגרשה לא יחזיר לא לזה ולא לזה/ ואוקמה רבינא דהוא בתרא'. אפיך ואימא הכי/ נפל ליד דיאן. פירוש. כגון שכתוב בו קיום לא/ יוצאו עולמית דברי ר' יוסי. וחכמים או' הרי הוא/ בחזקתו. וטעמייהו דרבנן התם לאו משום דחייש' / לפירעון אומרין לא יחזיר לא לבעל ולא לאשה אלא/ משום דחייש' לשתי כתובות. ור' יוסי לשתי כתובות/ לא חייש. אמ' רמי בר חמא' זאת אומרת המגביה/ מציאה לחבירו קנה חבירו. רבה אמ' לא קנה ומתניתין/ היינו טעמא מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. תדע/ דאילו האומר לחבירו צא וגנוב לי פטור המשליח/ דקיימא לן אין שליח לדבר עבירה. ואילו שותפין/ שגנבו חייבין. ושקלינן וטרינן ומפקינן בה/ דוקייה דרמי בר חמא. ובסיפא' דמתניתין דקתני/ בזמן שהן מודין או שיש להם עדים. פירוש. / ששניהם מצאוה ביחד חולקין בלא שבועה. שמע/ מינה המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. ורבא/ אמ' לך מיגו דזכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. והילכתא' / כרמי בר חמא. והא' דקאמ' וזה לי דקאי ר' יוחנן/ כוותיה ואמ' המגביה מציאה לחבירו וזה חבירו. ואם/ יקשה משנתינו היה רכוב על גבי בהמה כול' הא' / באומר תנה לי ולא אמר וזה לי...

72. צ"ל: שמועה וכן בחי' הרמב"ן שם. ומכאן והלאה לשון ר"ח שם בשינויים מפי' ר"ח שלנו.

73. מכאן והלאה לשון הרמב"ן כלשון פי' ר"ח שלנו.

74. היה כתוב: יתור ומוגה: יתור, כלומר יתור.

75. ר"ח: ולדברי הכל כל דבר וכו'.

76. יחלק.

77. ז ע"ב.

78. דהוא בתרא, ר"ח.

79. דחייש.

80. ח ע"א.

81. מסיפא.

82. ר"ח.

83. והוא (ר"ח), כלשון ר"ח.

84. ר"ח: ההם, וצ"ל כאן: האנחם באומר.

מתנית'./ היו שנים רוכבים על גבי בהמה כול'. הא"י דאמח/ רכוב ומנהיג חד קנה וחד לא קנה דאמר רב יהודה/ ניהוי אנן דתנן בפרק כילאי הכרם המנהיג סופג/

(97 ע"א)

את הארבעים. פירוש. המנהיג בשור ובחמור סופג/ ארבעים והיושב בקרון סופג. ר' מאיר פוטר ומדאפיך/ שמואל ותאני וחכמים פוטרין היושב בקרון. הנה"י/ היושב בקרון כמו רוכב הוא וכיון דפטר רבנן מכלל/ דלא עביד מעשה לא חרישא ולא דישא שמעינן מינה/ רכוב לחודיה לא קני וכל שכן רכוב במקום מנהיג. וכל/ אילו דברים פשוטים הם. מוסירה. כגון פרומביא/ ואפסרתא דכל בהמה בראוי לה. התופס במוסירה/ לא קנה לא במציאה ולא בניכסי הגר ולא מסר ליה/ לאחר"י אבל מוסירה מחבירו קנה דהא מסר ליה רב"י. ואקשינן עלה ממתניתין היו שנים רוכבים וכול'./ ופרקינן במנהיג ברגליו. פירוש"י. איכא חד צד דלא/ קאני. יש מי שאומר משיכה בחמור לא קני אבל גמל/ בין במשיכה בין בהנהגה קנה. יש מי שאומר/ הנהגה בגמל לא קנה אבל בחמור בין במשיכה בין/ בהנהגה קנה. פירוש. זה קנה חמור ובפגיה"י כלומר/ המוסירה הקשורה בפגיה"י. וסוגיא"י דשמעתין כגון/ טלית מונחת על גבי קרקע וחצייה על גבי עמוד ובא/ אחד והגביה חצייה מעל גבי קרקע ובא אחר והגביה/ חציו מעל גבי עמוד קמא קני בתרא לא קני. תא/ שמע ר' אלעזר אומ' רוכב בשדה קני ופרקינן במנהיג/ ברגליו. איהכי היינו מנהיג. ותרי"י גווי מנהיג. ובמקח ובמכר אי אמ' ליה קנה כדרך שבני אדם/ קונים ורכב בה אי ברשות הרבים קנה וכן"י אם הוא/ אדם חשוב שאין דרכו לילך ברגליו קנה. וכן אשה/ חשובה שאין דרכה לילך ברגליה קנתה. בעי/

(97 ע"ב)

ר' אלעזר האומר לחבירו משוך בהמה זו וקנה כלים/ שעליה מהו. אמ' רבא אם אמ' ליה קנה בהמה וקנה/ כלים שעליה מיקנו כלים במשיכת בהמה. ואקשינן/ אמאי חצר מהלכת היא ומסקינן בה. והלכתא/ בכפותא. וכן ספינא דקפצי דגים ונפלו לתוכה/ קנה דספינה מינד ניידי וממייא"י הוא דממטו לה/ וכן הסיקו רבינא ורב אשי בהאשה"י מהלכת/ ברשות הרבים וזרק לה בעלה גיטה לתוך קלתה/ נתגרשה מאי טעמא קלתה מינח ניהא ואיהי/ דמסגי תותה. וכן הלכה"י. מתני'. היה רוכב על גבי בהמה וכול'. תנן התם מי שליקט/ את הפיאה ואמר הרי זו לפלוני עני ר' אליעזר אומר/ זכה לו. וחכמים או' יתננה לעני הנמצא ראשון./ מחלוקת מעשיר לעני וכול'. ואמרינן ולימא מר/ מעני לעני מחלוקת דהא מציאה הכל עניים הם/ אצלה וכן"י וכן היה רכוב על גבי בהמה וראה מציאה/ ואמר לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה/ בה. אי אמרת בשלמא מעני לעני

85. ח ע"ב, וכלשון ר"ח.

86. כלשון ר"ח, ע"י שם.

87. אחר, חבירה.

88. ט ע"א. לשון ר"ח.

89. ובפגיה, בפגיה.

90. לשון ר"ח.

91. תרי.

92. ט ע"ב, ר"ח.

93. ומייא.

94. באשה, ר"ח.

95. הכל כלשון ר"ח. ושם עור: ירושלמי וכו'.

96. ותנן.

מחלוקת. ורבנן/ סבירא להו לא קנה. מתניתין דקתני הנוטלה זכה בה/ רבנן היא דאמרי יתננה לעני הנמצא ראשון אלא/ אי אמרת מעני לעני דברי הכל זכה לו למי שמגביהה/ מתניתין דקתני זכה לעצמו המגביה הלא הכל/ עניים אצל מציאה הא מני לא רבנן ולא ר' אליעזר. ופרקינן מתניתין דאמרין תחילה. פירוש. קודם/ שיגביהנה אמר לעצמי אני מגביהה ולפיכך זכה/ בה. ודייקנן מדקתני סיפא אם משנתנה לו אמר/ אני זכיתי בה תחילה לא אמר כלום. פירוש. אם/

(98 ע"א)

משנתנה לזה הרכוב שראה את המציאה ואמר לו תנה/ לי נטלה ונתנה לו ואחר כן אמר לו החזירה לי שאני/ זכיתי תחילה כלומ' קודם שאתננה לך משעה שהגבהתיה/ זכיתי בה. ואמרין למה הוצרכה המשנה לומר תחילה/ ודאי איפשר' לו לתבוע אלא אם יאמר אני זכיתי בה/ קודם שאתננה לך אלא שמעינן מיניה דסיפא ורישא/ דאמ' תחילה רישא שהיא בידו ולא נתנה לו ואמר/ לעצמי הגבהתיה זכה בה סיפא שנתנה לו ואחר כך/ אמר לו הילך זכה בה. חזר ותבעה לא אמר כלום/ ואידך תנא סיפא לגלוי רישא. רב נחמן ורב/ חסדא דאמרי תרוייהו המגביה מציאה לחבירו לא/ קנה חבירו מאי טעמא הוי תופס לבעל חוב במקום/ שחב לאחרים וכול'. ואותיב רבא עליה מציאת/ פועל לעצמו במה דברים אמורים בזמן שאמר לו/ נכש עמי היום עזר לי היום כול'. ופריק ליה ר' חייא/ בר אבא שני (=שאני) פועל דכיד בעל הבית דמי כל זמן דלא/ הדר ביה. אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן המציאה/ המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו והוא דאמ' לו זכה/ לי. ואם תאמר משנתניו דלא אמ' ליה זכה לי אלא/ תנה לי. ואשכחנך רב נחמן דהדר ביה דגרסינן/ בסוף מסכת יום טוב. איתמר מילא מים ומלח ונתן/ לחבירו ורב נחמן אמ' כרגלי מי נתמלאו לו וכול'. ומסקינן בה רב נחמן סבר המגביה מציאה לא/ קנה חבירו. ורב ששת אמ' לא קנה. מתנית'. / ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה זכה המחזיק בה. ואוקימנא ברשות הרבים/

(98 ע"ב)

דקא דחקי בה רבים לא תקינו רבנן דליקנו ליה ארבע/ אמות דיליה כ"י תקינו רבנן בשדה דעלמא. ובסימטא/ ובצידי רשות הרבים וכדומה להן משום דלא אתו/ לאינצויי. שמעתא דא. אמ' ר' שמעון משום אבא/ כהן בר דלא קטנה אין לה חצר ואין לה ארבע אמות/ ור' יוחנן משום ר' ינאי אמ' יש לה חצר ויש לה ארבע/ אמות. פירוש. הא דאמ' רבי חצירו של אדם/ המשתמרת קונה לו שלא מדעתו וכן ד' ארבע אמות/ של אדם קונות לו בכל מקום אפילו קטנה בכלל במאי/ פליגי ר' יוחנן סבר חצירה משום ידה איתרבאי כשם/ שיש לה ידה וכל מה שיגיע לידה זכתה בו כך כל/ המגיע לחצירה זכתה בו. וריש לקיש אמ' חצר/ משום שליחות איתרבאי כשם שאין שליחות לקטנה/ כך אין לה חצר. ואקשינן לריש לקיש והתניא ידו/ אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיו מניין תלמוד

97. י ע"א.

98. ר"ח.

99. = אי אפשר עי' 'חרכי' ס"א עמ' 64 הערה 22.

1. 'המציאה' מיותר בט"ס.

2. ר"ח: והדר ביה ר"נ דגרסינן וכו', והובא באו"ז סי' כ"ו בשם ר"ח וכו'.

3. צ"ל: לח', 'לחבירו'.

4. ר"ח.

5. י ע"ב.

6. = דאמרי רבנן, והוא מלשון ר"ח.

7. יד', או 'ארבע' מיותר בט"ס.

לומר/ אם המצא תמצא בכל מקום. כלומ' הגנבה שנמצאת/ בגגו או בחצירו בא' בידו ונמצאת כול'. וקיימא לן/ אין שליח לדבר עבירה. פירוש'. דשלוחו של אדם כמותו וכל מה שעושה השליח כאילו שולחו עשאו/ בזולתי דבר עבירה אפילו' בדבר העבירה עושה/ העבירה חייב ולא השולחו. ופירק רבינא הני מילי/ היכא דשליח בר חיובא הוא אבל חצר דלאו בת חיובא/ הוא מיחייב חייב שולחה ולעולם משום חצרו משום/ שליחות איתרבאי. ואקשינן עליה אלא מעתה/ האומר לעבד ולאשת איש גנובו דאינון לאו בני/ חיובא אינון כדתנן בפרק החובל העבד והאשה/ פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים/ פטורין הכי נמי דמיחייב שולחן. ופרקינן הני נמי/

(כ"י אוקספורד MS. Heb. d. 34)

(37 ע"א)

בני חיובא נינהו וכול'. ורב סמא בר חמא פריך בה/ פירוקא אחרינא כי אמרינן אין שליח לדבר עבירה/ כל היכא דאי בעי השליח עביד אי בעי לא עביד/ אבל חצר דבעל כורחה מוטיב בה מיחייב שולחה/ מאי בינייהו איכא בינייהו כהן שאמר לישראל/ קדש לי אשה גרושה אקיף לי קטן'. לרבינא כיוון/ דאינון לאו בני חיובא נינהו מיחייב שולחן. לרב/ סמא כיון דאי בעי עביד אי בעי לא עביד לא מיחייב/ שולחן. ומקשינן. ומי איכא למאן דאמ' חצר לאו/ משום יד איתרבאי. והתניא ונתן בידה. אין לי אלא/ ידה גגה חצירה קרפיפה מניין. ואסקינן בה לעניין/ גט כולי עלמא לא פליגי דחצר משום ידה איתרבאי/ כי פליגי לעניין מציאה. ר' יוחנן סבר ילפינן מציאה/ מגט וריש לקיש סבר לא ילפינן מציאה מגט. איבעית/ אימא לאי ילפינן מציאה מגט כי פליגי בקטן ר' יוחנן/ סבר ילפינן קטן מקטנה וכשם שזוכה הקטנה כך/ וזכה הקטן וריש לקיש סבר לא ילפינן. ואיבעית/ אימא ל כולי עלמא לא ילפינן קטן מקטנה ור' יוחנן אמ'/ בקטנה כי יש לה חצר ויש לה ארבע אמות. וריש לקיש/ אמ' בקטן כי אין לו חצר ואין לו ארבע אמות ולא/ פליגי וכן הלכה. מתני'. ראה אותן/ רצין אחר המציאה וכול'. עד אמ' זכתה לי שדי זכתה/ לו. גמרא. והוא שעומד בצד שדהו. ואקשינן/ ותיקני ליה שדהו כר' יוסה בר' חנינא דאמר חצירו/ של אדם קונה לו שלא מדעתו. ופרקינן בחצר/

(37 ע"ב)

המשתמרת⁸ כגון השדה אם עומד שם זכתה לו חצרו/ ושדהו ואם אין עומד שם לא זכת לו. מנ' לן הא דתניא/ היה עומד בעיר ואמ' יודע אני שעומד שיש לי/ בשדה פועלין שכחוהו לא יהא שכחה. יכול לא/ יהא שכחה תל' לומ' ושכחת עומר בשדה⁹ ושכחת/ ולא בעיר. ואוקימנא בשדה שכוח מעיקרו הוי/ שכחה. אבל אם היה זכור בו בשעה שעימרו ושם/ דעתו ללוקחו אפעלפי שאחר כן

8. כאילו בידו נמצאת, ר"ח.

9. לשון ר"ח.

10. צ"ל: אבל, ר"ח.

11. 'משום חצר', מותר בט"ס.

12. כלומר, אמר לאשה אקפי.

13. יא ע"א.

14. [בקטנה כ"ע] לא [פליגי].

15. [אבל חצר שאינה משתמרת] כגון.

16. [בשדה].

שכחו אינה שכחה/ כי מאותה שעה שגמר בדעתו ליטלו כבר זכת לו/ שדהו וכאלו נטלה מאותו העת. וכך פירוש/ הברייתא בשדה ושכחת. כלומ' אם הוא שכחה/ משעה שניתן זה העומר בשדה הוי שכחה. אבל/ אם היה זכור בשעת נתינתו אפעלפי שאחרי כן שכחו/ אינו שכחה כאשר פירשנוהו למעלה. ומה שאין כן/ בעיר כי בעיר אפילו אם הוא זכור ואמ' כך כשאלך/ בשדה אטלנו ואחר כך שכחו הוי שכחה דהא לא/ הוה קאי בצד שדהו דליזכי ליה שדהו ואסקיה רב/ אשי יהיה לרבות שכחת העיר. וכן אמ' עולא והוא/ שעומד בצד שדהו. ואותיביה רבא מעשה ברכן/ גמליאל דאמ' רבן גמליאל עישור שאני עתיד למוד. פירוש/ והוא מעשר ראשון נתון ליהושע ומקומתי מושכר לו. ועישור אחר. פירוש. מעשר עני שאני עתיד למוד/ נתון לעקיבא בן יוסף ומקומו מושכר לו כדי שיוכה/ בו לעניים וכול' עדי' ונתקבלו שכר זה מזה. וכי ר' יהושע/ ור' עקיבא בצד שדהו של רבן גמליאל היו עומדין. ואנן/ פרקינן מטלטלי אגב מקרקעי אקני להו וקיבל רבן/ גמליאל שכירות הקרקע וזכותי בקרקע ובמה שיש/

(38 ע"א)

בתוכו דקיימא לן כשם שהקרקע ניקנית בכסף בשטר/ ובחזקה כך שכירות קרקע נקנית בכסף בשטר/ ובחזקה ואמאי לא אקנינ' להו הא מעשר אגב סודר/ וזו דברי רבינו ברוך הרב הגדול נטריה רחמנא לנפשיה בגן עדן²¹. האי/ מיסתבר לי חזינן הכא דבסודר מקנו מטלטלין ובוהב²²/ נמי היה עומד בגורן ואין בידו מעות משמע דבסודר/ מיקנו מיטלטלין. וקשיא לן מעשה במרוני אחר/ דאמרו לו אין לו תקנה עד שיקנם למטלטלי אגב/ קרקע ופירוקא אמרינן דמיטלטלין ניקנו בסודר/ בין איתנהו ברשותיה בן ליתנהו ברשותיה דמקנה/. דהא אמרינן כל הנעשה דמים כאחד²³ כיון שזכה זה/ נתחייב זה בחליפיו בכל מקום שהוא אלא מעשה/ דמרוני דאמרו אין לו תקנה אלא אגב קרקע משום/ דמקבלי מתנה לא הוו קיימי להתם ובמזכה לא מיקנו/ אלא במסירה ובמשיכה וכיון דנכסיו מרובין לא/ יכול לאמשוכניהו דליזכו להני דלא משכה להתם/ ומשום הכי אמרו ליה אין לו תקנה אלא אגב מקרקעי/ דהא דומיא תינתן כבינתי לבתי קתני לה דלא קיימא/ להתם. עד כאן דברי רבנו ברוך/. ירום הודוי²⁴. משום דעיקר המעשר/ ללוי הוא ואין לישראל בו אלא טובת הנאה שיש לו/ רשות לתתו לאיזו לוי שירצה וקיימא לן דטובת/ הנאה אין נקנית בחליפין ומתנות כהונה כיון/ דבהדיא כתיב בהו נתינה אגב קרקע נתינה/

(38 ע"ב)

אלימתא היא. ופריק רב פפא פירוק אחר. דעת אחרת/ מקנה אותו שני²⁵. כלומ' אם אדם מקנה לחברו כלום/ והוא בתוך שדהו המתנה שהקנו לו אחרים והיא²⁶/ בשדה של קונה²⁷ ושקלינן וטרינן.

17. יא ע"ב.

18. קיצור דברי ר"ח עד 'ונתקבלו' שבר"ח.

19. וזכו, והלשון לשון ר"ח.

20. כך יש להגיה גם בר"ח.

21. לנפשיה בגן עדן' הוספת סופר שני. וכן יוצא מן ירום הודו' דלהלן.

22. ובוהוב, מה ב.

23. באחר.

24. [חזור לדבר] ר"ח: ואמרינן משום.

25. = שאני.

26. היא.

27. [קנאו].

ופירק רב אשיש/ גט דחוב הוא לה אינה מתגרשת אם זרקו לה בתוך/ חצירה אלא אם עומדת בצד חצירה קנתה כדתנן/ זכין לו לאדם שלא בפניו ומסקנא גבי צבי שבור/ וכדומה לו אם רץ אחריהן ומגיען ואמר זכתה לי/ שדי זכתה לו שדהו. ואם הם תרבות הקנם לו אדם/ אחר במתנה אפעלפי שאם רץ היה יכול להגיען כיון/ שעברו בתוך שדהו קנאם הואיל ומתגלגלין דאמרינן/ מתגלגל כמונח דאמי. וכן הלכה. מתני'.

מציאת בנו ובתו הקטנים הרי אילו שלו. אמ' שמואל/ מפני מה אמרו מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה/ מריצה אצל אביו ואין מאחרה בידו. למימרא דקטן/ לית ליה זכייה לנפשיה והתניא השוכר את הפועל/ ילקט בנו אחריו. למחצה לשליש ולרביע לא ילקט בנו/ אחריו. פירוש. כיון שיש לו חלק בתבואת השדה/ מחצה או שליש/ הוה ליה עשיר ותנן מי שיש לו מאתיים/ וזו הרי זה לא יטול לקט שכחה ופיאה וכול'. ר' יוסה/ או' בין כך ובין כך אשתו ובניו מלקטין אחריו. ואמ'/ שמואל הלכה כר' יוסה. ושקלינן וטרינן לאוקומה דר'/ יסיי' אית ליה לקטן זכייה לנפשיה ולא מיתוקמא/ אלא מדרבנן אית ליה זכייה לנפשיה. ופירק רבא/ עשוי' את שאינו זוכה כזוכה. פירוש. עשוי' בני זה/ הפועל ואשתו שאין להם זכייה מפני ששאר עניים/ מוחליין להם אינו זוכה כזוכה. כי הא דתנן בפרק/

(כ"י אוקספורד 46 MS. Heb. d.)

(99 ע"א)

כל גט שנכתב שלא לשום אשה פסול. המלוה מעות/ את הכהן ואת הלוי ואת העני וכול'. ואף על גב דלא/ אתו לידו וכול'. ועולא אמ' הא מני ר' יוסי היא דאמ' עשו/ את שאינו זוכה כזוכה דתנן בבכורות/ כל שחילופיו/ ביד כהן פטור מן המתנות וכול'. עשו את שאינו זוכה/ כזוכה דעניים גופיה[ן] נחא להו דנילקטו בניהו בתריהו/ ופליגא דר' יוחנן דאמ' בפרק החולץ ליבמתו/ לא גדול/ גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא קטני' וסמוך על שולחן/ אביו זה קטן וקטן ואין סמוך על שולחן אביו זהו/ גדול. מציאת עבדו ושפחתו העברים וכול'. דברים פשוטין הם. ואקשינן לה. הא שפחה היכי/ דמיא אי דאיתא שתי שערות וכול'. עד אמ' לך ריש/ לקיש לעולם דאיתיה לאב ומציאתה לאביה היא ומאי/ הרי אילו שלהן לאפוקי דרבא כלומ' אין מציאתה לאדון/ שלה. ריש מי שאומר לאפוקי דרבא דאמ' בפרק/ האשה נקנית עבד עברי גופו קנוי לאפוקי מיהא/ דאמ'

27. [קנאו].

28. יב ע"א.

29. חסר: אין חבין לאדם אלא בפניו, אבל מתנה, דזכות הוא לו אע"פ שאינו עומד בצד שדהו קנה כדתנן (ר"ח).

30. וכצ"ל גם בר"ח.

31. חסר: סבר (ר"ח).

32. יב ע"ב.

33. ר"ח: פי' אינו וכו'.

34. גטי' ל ע"א.

35. יח א.

36. צ"ל: בפרק החובל (פו ב?) ועי' או"ז סי' ל"א וליתא כאן, מה שהביא בשם ר' ברוך [כי הוא ר"ב אחר?].

37. גדול.

38. חסר, ועי' ר"ח: ומקשי' והתניא בפועל אם וכו' ולא יהיה העבד כפועל, ובאו"ז בשם רבי' ברוך!

39. טז ע"א. [ל]בעל הבית כ"ש עבד, וחסר מן 'ואקשינן' עד 'ואקשינן'.

רבא⁴⁰ מציאת אשתו שגירשה אפעלפי שלא נתן/ לה כתובתה מציאתה שלה ואוקימנה במגורשת ואינה/ מגורשת ואפעלפי שבעלה חייב במזונותיה עד שפרע/ לה כל כתובתה מציאתה שלה. וכך מפורש בתלמוד⁴¹/ ארץ ישראל במקום הזה. מתני. מצא/ שטרי חוב אם יש בהן אחריות נכסים לא יחזיר/ וכולי. ואוקימנא בשחייב מודה. ואמאי לא יחזיר/ וחיישינא שמא כתב ללוות בניסן ולא לזה עד תשרי/ ואתי למיטרף לקוחות שלא כדין. ואקשינא איהכי/ (ע"ב)

כל שטרי דאתו לקמן נימא הכי ופרקינן כל שטרי⁴²/ הני כיון דנפילי להו ריעי. אלא הא דתנן כותבין/ שטר ללווה אפעלפי שאין מלוה עמו היכי כתבינן./ ניוחש שמא כתב ללוות ולא לזה. ופירק רב אשי/ מתניחין בשטרי הקנאה. דהא שיעבר נפשיה/ פירוש. בחליפין דנקיט⁴³ ולא פריך⁴⁴. ובא אביי ופירק/ פירוק אחר. עידי בחיתומיו זכין לו. פירוש⁴⁵ כיון/ שאמר הלווה לעדים העידו עלי שפלוגי נושה לי כך/ וכך והעידו וחתמו בשטר זכו למלוה ואף עלפי שלא/ קנו מן המלוה והוא דמטא שטרא לידה דמלוה/ הוא ולא חיישינן שמא כתב ללוות ולא לזה אבל/ אי לא נפיק שטרא מתותי ידה דמלוה ולא ידעין/ אי מטא אי לא מטא חיישינן. ומתניתין דהכא/ בשחייב מודה. אפעלגב דהא שטרא מטא לידה/ דמלוה ומיניה נפל. אמ' ליה אביי לא סמכינן בכי/ האי גוונא דמיחייב לאחרני בהודאתו דחיישינן/ לפירעון ולקנוניא. ולא אשכחנא⁴⁶ פירכא לתירוציה/ דאביי ולא להא דרב אסי דבענן דמטי שטרא לידה./ וסוגיא דשמעתא דאמ' כר' יוחנן דאמ' מחלוקת/ בשחייב מודה סלקא. דר' מאיר דאמ' יחזיר/ סבר שטר שאין בו אחריות נכסים ממשעבדי/ הוא דלא גבי הא מבני חרי גבי והא מודי ליה./ ורבנן סברי לא יחזיר דגבי אפילו ממשעבדי/ וחיישינן לקנוניא. אבל בשאין חייב מודה דברי/ הכל לא יחזיר דחיישינן לפירעון. והא דר' יוחנן לא/ הוא תיובתא לרב אסי דיכיל רב אסי למימר לא/ אמ' ר' יוחנן אלא בשטרא דלאו אקנייתא ולאביי נמי/ (100 ע"א)

לא הוה תיובתיה דדבריו לטעמיה דר' יוחנן שייכי/ ומסקינן. תניא כוותיה דר' יוחנן ותיובתא דר' אלעזר/ דמוקים לה למתניתין בשאין חייב מודה חלוקתן אבל/ בשחייב מודה דברי הכל יחזיר לקינוניא לא חיישינן./ תיובתא ליה בחדא ולשמואל בתרתי⁴⁷. וזו דברי/ רבינו ברוך הרב הכי מיסתבר לי קשיא/ לר' אלעזר בחדא ולשמואל בתרתי. דר' אלעזר הכי/ קאמ' ומוקים לה למתניתין בשאין חייב מודה. ומאי/ טעמיה דר' מאיר דאמ' יחזיר משום דשטר שאין/ בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי ולא מבני/ חרי. ולרבנן גבי מבני חרי וכיון דלא קא מודה לא/ יחזיר אבל אם מודה לו דברי הכל יחזיר לשאין בו/ אחריות נכסים אבל שטר שיש בו אחריות נכסים/ דברי הכל

40. ר"ח: באה משנתנו להוציא מזה הטעם של רבא.

41. קיצור מדברי ר"ח. [ומחלוקת הר"ף ידועה שלא כפסק הירושלמי].

42. דחיישינן.

43. חסר: [לא ריעין].

44. יג ע"א.

45. חסר: ופרכינן אי הכי וכו'.

46. פריק.

47. ר"ח, בקיצורים ושינויים.

48. ר"ח.

49. 'דאמ' מיותר.

50. עי' ר"ח יג ע"ב.

לא יחזיר אפילו מודה דחיישין לפירעון/ ולקנוניא. ואי אשכח נוסחא אחרינא דאית/ בה דר' אלעזר סבר לפירעון ולקנוניא לא חיישין/ טעות הוא דהא לא פליג ר' אלעזר אדר' יוחנן ועל/ אמתיתא⁵¹ אלא חדא באבא דר' אלעזר סבר דשטר/ שאין בו אחריות נכסים אינו גובה לא ממשעבדי/ ולא מבני חרי ור' יוחנן סבר דר' מאיר סבר מבני/ חרי גאבי אבל לפירעון ולקנוניא לא פליג ר' אלעזר/ דוודאי חיישין כר' יוחנן וברייתא⁵².] ושמאל פליג/ בתרזויהו. חדא דסבר לה כר' אלעזר דאמ' דר' / מאיר סבר אין בו אחריות נכסים אינו גובה לא/ ממשעבדי ולא מבני חרי דסבר שמאל לא חיישין/ לפירעון ולקנוניא ויחזיר היכא דקא מודה. ור' יוחנן/

(100 ע"ב)

ומתניתא הא קאמרי דחיישין לפירעון ולקנוניא/ משום הכי קאמרי לא יחזיר אפילו שניהם מודים./ עד כאן דברי רבינו ברוך. ומוסיף עליה⁵³/ הא דאמר שמאל המוצא שטר הקנאה בשוק/ יחזירו למלוה ולא חיישין לפירעון. קשיא ליה/ בתרתי. מצא⁵⁴ שטרי חוב יש בהן אחריות/ נכסים אפעלפי ששניהם מודים לא יחזיר לא/ לזה ולא לזה אין בהם אחריות נכסים בזמן (שה)/ שהלווה מודה יחזיר למלוה אין הלווה מודה לא/ יחזיר לא לזה ולא לזה דברי ר' מאיר שהיה ר'/ מאיר אומר שטר שיש בו אחריות נכסים גובה/ אפילו ממשעבדי ושאין בו אחריות נכסים אינו/ גובה אלא מבני חרי. וחכמים או' אחד זה ואחד/ זה גובה אפילו ממשעבדי. תיובתא לר' אלעזר/ בחדא דמוקים לה למתניתין בשאין חייב מודה/ אבל בשחייב מודה דברי הכל יחזיר. ותניא/ בברייתא קתני⁵⁵ בפירוש אפעלפי ששניהם מודין/ לא יחזיר הנה תיובתא לר' אלעזר מיהא. ולשמאל/ בתרתי. הא דאמ' שמאל⁵⁶ כר' אלעזר מוקים/ לה למתניתין. ותוב מרקתני בהא מתניתין אף/ על פי ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה/ אין בהן אחריות נכסים בזמן שאין הלווה מודה/ למלוה שזה השטר לו אלא אומר פרעתיו ונפל/ ממני לא יחזיר לא לזה ולא לזה שמעינן מינה/ דחיישין לפירעון ואפילו רבנן לא פליגי עליה/ דר' מאיר אלא בשהלווה מודה אמ' ר' מאיר/ יחזיר ואמרו ליה רבנן אפעלפי שמודה לא/ יחזיר דחיישין לפירעון. קשיא דשמאל/

(101 ע"א)

דאמר המוצא שטר הקנאה בשוק יחזירו לבעלים/ אי משום* ללוות ולא לווה הא שיעבד נפשיה. אי/ משום פירעון לפירעון לא חיישין. והילכתא⁵⁷/ כר' יוחנן דתניא כוותיה. ודברי ר' אלעזר ודברי/ שמאל נידחו דהא איתתבוי⁵⁸. אמ' שמאל⁵⁹ מאי/ טעמיהו דרבנן אחריות טעות סופר הוא. ואנן/ אקשינן ומי אמ' שמאל הכי. והאמ' שמאל שבח/ ושפר ושעבוד צריך לאימלוכי מכלל שאם

51. צ"ל: דמתניתא.

52. ע"י בלשון ר"ח יד רע"א, וע"י להלן שו" 28 ואילך שהדברים כפולים שם, זהו המשך ישר של דברי רבי ברוך, שלא נגמרו, ונראה שהמעתיק העמיד 'עד כאן דברי רבינו ברוך' שלא במקומו, ושמקומו לפני 'מצא שטרי חוב', ע"י הערה הסמוכה. 'עד כאן וכר', לא היה אפוא בנוסחא שלפניו, אלא הדברים היו סמוכים ותכופים יחד, והמעתיק הוא שהוסיף 'עד כאן'.

53. סיומא ד'תניא כוותיה' הוא. ולשון ר"ח וסדר הפירושים שונה כאן לגמרי.

54. 'קתני' מיותר בט"ס.

55. צ"ל: [חדא] הא דשמאל.

56. [כתב] ללוות.

57. ר"ח יד א'.

58. כאן ב"ח: אבל חירוצא דרב אשי ('אסי') ודאביי לא נידחו וכו'.

59. יד א.

אין/ כותבין בשטר אילו כולם לא יטורף משפר נכסיו/ של לווה ולא השבח ששפר הנכסים ביד הלווה/ ולא שיעבוד שהוא האחריות אלא אם כן נימלכו/ בו וקנו ממנו. ואיך אמ' שמואל בכאן אחריות/ טעות סופר הוא. ופרקינן לא קשיא. כאן בשטרי/ הלוואה אמרינן אחריות טעות סופר הוא. אבל/ בשטר במקנה⁶⁰ לא אמרינן דעביד איניש דזבין/ ארעא ליומיה כי הא דאבוה בר איהי זבן הוא/ עליתא מאחתיה כול'. ולית הילכתא אלא כי הא⁶¹/ כדאסקינן להא שמעתא דאחריות טעות סופר/ הוא בין בשטרי הלוואה בין בשטרי מקח וממכר/

המוכר שדה לחברו בין באחריות בין שלא/ באחריות והחזיק בה אין יכול לחזור בו הלוקח⁶²/ אלא פשוטה היא. איתמר⁶³ המוכר שדה/ לחבירו ונמצאת שדה שאינה שלו רב אמ' יש לו/ מעות ויש לו שבח. ושמואל אמ' מעות יש לו שבח/ אין לו. ואמ' רב נחמן אפעלפי שפירש לו את/ השבח אין לו. ומותיב רבא אין מוציאין לאכילת/ פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות/

(101 ע"ב)

מנכסים משועבדין מפני תיקון העולם. הא/ מבני חרי מוציאין. מאי לאו בלוקח מגזולן. וכן/ פריך רב נחמן לאכילת פירות ולשבח קרקעות/ תרוייהו בבעל חוב. רבא אמ' הכא במאי/ עסיקין כגון שגזל שדה מליאה פירות ואכל/ הפירות וחפר בשדה בורות שיחין ומערות/ הרי היא יוצאה מתחת ידו רבה בריה דרב/ הונא אמ' כגון שנטלוה⁶⁴ מסיקין מחמת הגזולן בא/ ניגזל ליגבות קרן מנכסים משועבדים. בא לגבות/ פירות גובה מנכסים בני חורין. ואקשינן בין/ לרבא דאמ' שיעור היוק חפירות הבורות הוא/ גובה אפילו ממשעבדי בין רבה בר רב הונא/ דאמ' דמי השדה כולה הוא גובה שכבר נטלוה/ מסיקין מלוה על פה היא ומלוה על פה אינה גובה/ ממשעבדי. ופרקינן. הכא במאי עסיקין/ בשעמד בדין והדר זבין. פירוש תבע הניגזל/ את הגזול בדין וחייבוהו בית דין לשלם והלך/ הגזולן אחרי כן ומכר כל נכסיו הדין לטורף זה/ הניגזל כל הנכסים שמכר הגזולן מאחר שנתחייב/ בבית דין לשלם מיהא שמעינן⁶⁵ חייב בבית דין/ לשלם כמלוה בשטר דמי וגבי אפלו ממשעבדי/ הא דאמ' שמואל לרב חינניא בר שילא אימליך/ וכתוב שופרא שבחא ופירא. פירוש. לא תיכתוב/ אילו אלא עד שתימלך במקנה ויאמר לך כתוב/ כי אילו כמו תורפי השטר הן ואינן חשובים/ כטופסי דשטרי שאינן צריכין להודיע למקנה/ בכך. ואקשינן והא אמ' שמואל בעל חוב אית⁶⁶/

מן פירוש ב"מ שדומה לפר"ח

כ"י קיימברידג' G 2/1 שני דפים שאינם רצופין, האחד לבבא מצינא דף קא ע"ב והשני לודף קד ע"ב. רובו מן פירוש ר"ח, שהובא בפירוש אגמאתי דף 140 ע"א. ולפני הירושלמי (כך באגמאתי,

60. מקנה.

61. כי הא' ליתא בר"ח, ומיותר.

62. עי' או"ז כאן סי' ל"ט.

63. יד סע"ב.

64. טו ע"א.

65. ר"ח ורי"ף.

66. [גובה] את [השבח] וכו'.

עד כאן כ"י זה.